

7 / ZIMA 2013

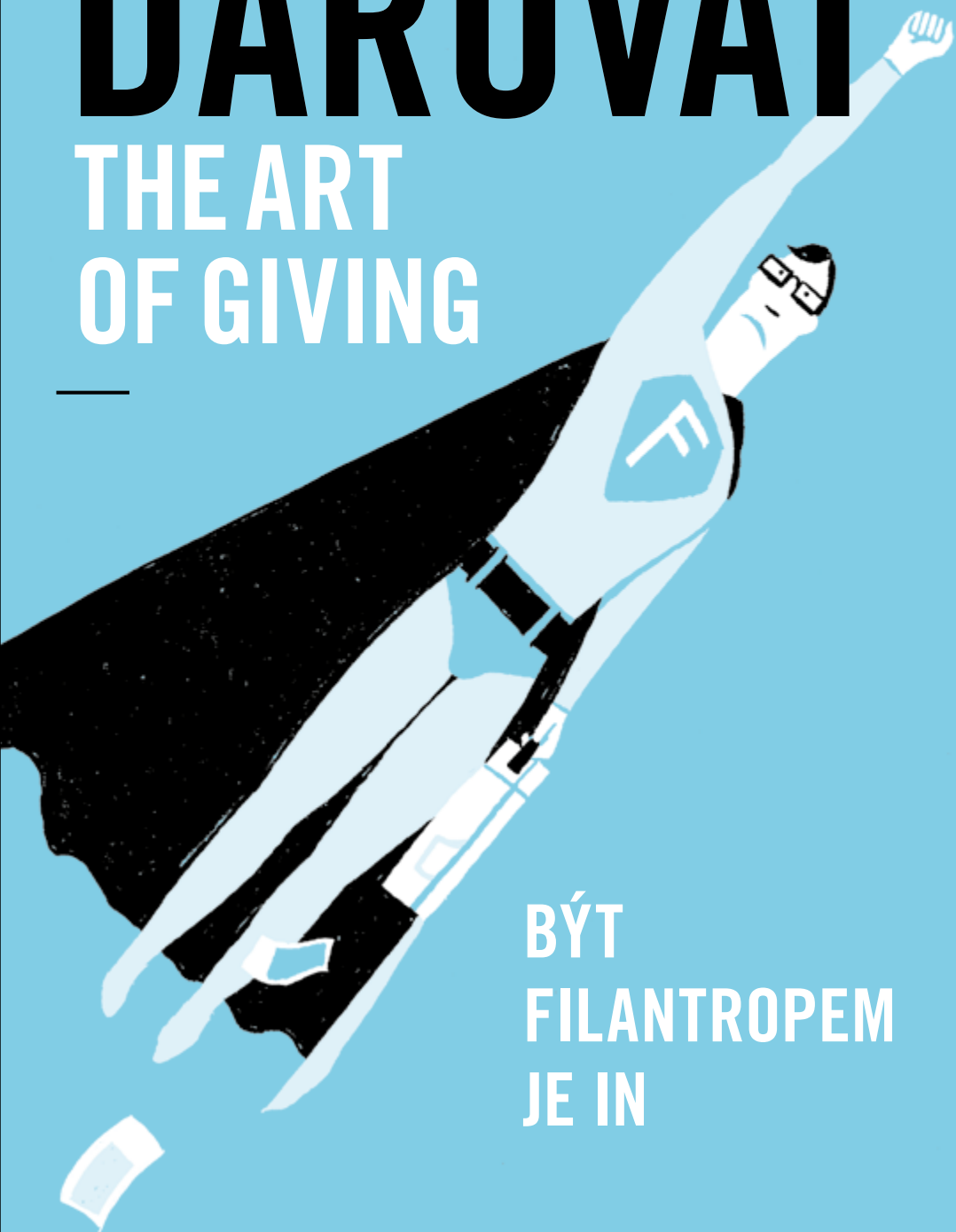
ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART
OF GIVING

BÝT
FILANTROPEM
JE IN

↓ EDITORIAL

Milí čtenáři,
letošní poslední číslo našeho čtvrtletníku Umění darovat se nese tak trochu v duchu učení Jana Amose Komenského. Při svém putování po Evropě se mimo jiné snažil lidem vštěpovat, aby se naučili ovládat sami sebe a dětem ukazoval, jak se pomocí hry dají naučit i zdánlivě obtížné věci. Od smrti tohoto učitele národů uplynulo 15. listopadu již 343 let. V rozhovoru se k učení Komenského hlásí podnikatel Jiří Wald, který spolu s výtvarníkem Petrem Niklem postavili své interaktivní výstavy Orbis Pictus PLAY právě na půdorysu slavné stejnojmenné učebnice, v níž přišel J. A. Komenský s přelomovou myšlenkou školy hrou.

V reportáži se dozvíte, že rodina podnikatelky Martiny Mazancové z Fulneku, kde Komenský několik let žil a kázal, se pustila do obnovy zanedbaného městečka v moravskoslezském pohraničí inspirována také jeho myšlenkami. A už nyní sklízí první úspěchy.

Kresby v tomto čísle vytvořil Jan Laštovička, který se specializuje na knižní ilustrace.

Heslo titulní strany Být filantropem je „in“ jsme zvolili proto, že si se závěrem roku můžeme dovolit trochu patosu. Přestože je utopie myslet si, že láskou k lidem, touhou pomáhat a dělit se s ostatními vzplanou davy, je dobré se nad těmito vzletnými slovy alespoň na chvíli zamyslet. Pomoci nám k tomu mohou myšlenky J. A. Komenského, které formuloval ve svém filozofickém díle *Obecná porada o nápravě věcí lidských* v kapitole *Co je svět mravní a jaké jsou jeho principy*. To je mimochodem velmi aktuální čtení, kterému bychom měli věnovat pozornost právě dnes:

„Jde totiž o to, aby v případě, že nějaký člověk něco užitečného neumí, ostatní takového člověka poučili, jestliže něco dobrého nechce, aby ho napomenuli a přesvědčili, a jestliže něco správného vykonat nemůže, aby mu pomohli. Kdyby se tyto zákony dodržovaly, bylo by mezi lidmi všechno v pořádku. Z toho lze snadno vyvodit následující závěr. Základem světa mravního nechtě je totožnost čili stejnost lidské přirozenosti, jež požaduje, aby všichni lidé žili lidsky, a nikoli tupě jako zvířata. To nastane tehdy, jestliže se všichni lidé (ať už si každý žije v jakémkoli postavení nebo podmínkách) naučí žít rozumně a moudře.“

Přejeme vám rozumný a moudrý vstup do roku 2014.

Krystyna Wanatowiczová
šéfredaktorka

Jiří Bárta
ředitel Nadace VIA

TÉMĚŘ 80 TISÍC KORUN ZA ‚NIC‘

Zřejmě poprvé v historii se v České republice dražila položka NIC. Stalo se tak na Dobročinné aukci Nadace VIA a Jihomoravské komunitní nadace 11. listopadu v pražském hotelu Marriott, kam **dorazilo více než 250 hostů**. NIC velmi poutavě představil podnikatel, filantrop a buddhista Libor Malý. Z vyvolávací ceny 8 tisíc korun se NIC po napínavém souboji vyšplhalo až na částku 78 tisíc korun.

Dražební soupeření vyvolal **čtrnáctikarátový prsten** z bílého zlata s přírodním smaragdem z Brazílie, jehož vyvolávací cena byla 75 tisíc korun. Tento skvost osazený 14 brilianty vyrobila klenotnice Erika Lori speciálně pro dobročinnou aukci Nadace VIA. O prsten se zajímalo několik přítomných pánů, ten nejúspěšnější jej nakonec vydražil za 125 tisíc korun a políbil poté svou partnerku.

Velký úspěch měla ve dražbě umělecká díla. Například plastika výtvarníka Krištofa Kintery nazvaná Vzteky brunátnej se z vyvolávací ceny 30 tisíc korun vyšplhala na 51 tisíc. V tiché aukci se dražitelé nejvíce zajímali o díla výtvarníků Petra Síse a Františka Skály a fotografa Oldřicha Škáchy. Jeho dvě fotografie Václava Havla měly vyvolávací ceny 9 a 11 tisíc a vydražily se za 21 a 25 tisíc korun. Sísova ilustrace nazvaná Letící muž začala na 7 tisících a skončila na částce 34 tisíc korun. Grafika Dva obři Františka Skály se vyhoupla z 5 tisíc na 30 tisíc korun.

Důležitou součástí aukce byla **vybraná vína**. Kupříkladu suchá Frankovka z vinařství Josefa Valihracha z obce Krumvíř. Vyvolávací cena 5 tisíc korun za archivní láhev ročník 1973 se nakonec zastavila na 20 tisících. Unikátní oranžové víno Cuvée Bočky 2009 od Richarda Stávka z obce Němčičky se z 800 korun vydražilo za 8500 korun.

4

Ve veřejné i tiché aukci letos **hosté vydražili položky za celkem 1323 900 korun**. Stejně jako v minulých ročnících tyto prostředky umožní Nadaci VIA podpořit lokální projekty v českých městech a obcích, poslouží k obnově přerušené tradice tuzemské filantropie a Jihomoravské komunitní nadaci pomůže část vydražených peněz oživit region v okolí Břeclavi a Hodonína. Organizátoři proto i touto formou z celého srdce děkují všem, kdo letošní dobročinnou akci podpořili a těší se na shledanou příští rok.

Příjemná zpráva, která už nesouvisí s aukcí. Jistým manželům z Chrudimska se v listopadu změnil život. **Vyhráli ve Sportce 400 milionů korun**. Mluvíci společnosti Sazka Václav Friedmann prozradil, že je reakce výherců mile překvapila. „O výhře zatím neřekli ani blízké rodině, jednu věc ale zdůraznili hned na začátku předávání výhry. Velkou část peněz chtějí věnovat na dobročinné účely, zejména na pomoc nemocným dětem.“

5

DÁRCOVSTVÍ JE VROZENÁ ZÁLEŽITOST. KDYŽ ZAČNETE PŘEMÝŠLET O SMYSLU NAŠÍ EXISTENCE, UVĚDOMÍTE SI, ŽE LIDSKÝ ŽIVOT JE SMYSLUPLNÝ, JEN POKUD JE UŽITEČNÝ DRUHÝM. A NEMUSÍTE ROZDÁVAT MILIONY.

Dalibor Dědek, majitel a zakladatel společnosti Jablotron

Zdroj: týdeník Ekonom, www.idnes.cz, Nadace VIA

CHCETE BÝT ‚IN‘? STAŇTE SE FILANTROPEM

TEXT: KRYSZYNA WANATOWICZOVÁ, PETRA KRYSZIÁNOVÁ

Česká republika je podle neoficiálních odhadů lídrem v individuálním dárcovství ve střední a východní Evropě. Přestože statistická data na toto téma nejsou k dispozici, odborníci se shodují: Roste u nás počet těch, kteří zvažují část svých majetků rozdat.

6

„Je to zlatý věk pro filantropii a Česká republika se v tom smyslu právě narodila. Můžeme tomu říkat třeba evoluce revoluce. Protože teď po více než 20 letech přišel čas na novou éru. Přichází čas, kdy Češi dávají Čechům,“ uvedl celosvětově uznávaný expert na filantropii a fundraising Tony Myers z Kanady v nedávném rozhovoru pro Hospodářské noviny.

Šestašedesátiletý Tony Myers už více než dvacet let pracuje s bohatými lidmi po celém světě a úspěšně je učí, jak se stát filantropy. Nyní pomáhá Nadaci VIA s kampaní 1:1, kdy nadace shání prostředky na navýšení svého základního jmění. To jí poskytne větší nezávislost a možnost rozdávat více peněz

potřebným po další desetiletí. Do kampaně se zapojili některé z předních osobností české filantropie: například majitel společnosti Zátíší Group Sanjiv Suri či zakladatel serveru jobs.cz Libor Malý. Chtějí motivovat další dárcy, aby pomáhali rozvíjet a upevňovat českou občanskou společnost.

Kanaďan Tony Myers se často pohybuje v různých částech světa, včetně střední a východní Evropy. Čechy nyní považuje v tomto regionu za lídry v individuálním dárcovství. „Země střední a východní Evropy se nyní dívají na Nadaci VIA a Českou republiku, aby se více dozvěděli o práci s potenciálními velkými dárci,“ říká Myers. Například

KOLIK DÁVAJÍ ČEŠI

Představu o tom, kolik zhruba peněz dávají čeští občané na dobročinné účely, si lze udělat díky položce „dary“ z daňových přiznání.

Dary fyzických osob (v tisících Kč)

2010 – 1 510 645   2011 – 1 466 342   2012 – 1 518 709

Dary právnických osob (v tisících Kč)

2010 – 2 460 658   2011 – 2 644 567   2012 – 2 546 980

Zdroj: zpracovala Nadace VIA na základě dat z Ministerstva financí a Finanční správy ČR

7

v Rumunsku, kde se rozvojem filantropie zabývá nezisková organizace ARC, letos poprvé vyzkoušeli model tzv. dárcovského kruhu. „Sezvali jsme potenciální dárcy a představili jim zástupce třech vybraných organizací. Ti dárcům prezentovali témata, na něž potřebují finance – vzdělání pro děti s postižením žijící v zemědělských oblastech, přístup do školek pro děti z chudých oblastí Rumunska a investice do sociálního podnikání, které zajistí život ohroženým ženám. Výsledek předčil naše očekávání,“ informovala Dana Pirtoc, ředitelka organizace ARC.

Proč Češi určují v oblasti individuálního dárcovství směr? Důvodů je několik.

Češi bohatnou

Teoreticky není nemožné, aby v budoucnu vyrostlo v České republice něco na způsob slavného Rockefellerova centra v New Yorku (komplex budov postavených rodinou Rockefellerů, kde se snoubí byznys s kulturou). V tuzemsku, a také na Slovensku, už dorostla nová generace bohatých podnikatelů, kterým je okolo čtyřiceti let. Mají zkušenosti ze světa,

a pokud nestudovali na zahraničních univerzitách, byli tam alespoň na stážích. Jejich podnikatelské aktivity se navíc často odehrávají v mezinárodních vodách. Tito lidé už pochopili, že termín společenská odpovědnost je v euroamerické civilizaci normou. Ve světě také vidí, že bohatí vlastníci firem si obvykle s rodinou či blízkými byznys partnery budují neziskové aktivity.

Ředitel Nadace VIA Jiří Bárta se dárcovstvím a dárci zabývá od začátku 90. let. Podle něj má Česká republika výhodu, že se jí posledních dvacet let ekonomicky víceméně daří, lidé bohatnou a narůstá proto skupina lidí, kteří disponují velkými prostředky. „Každý člověk hledá v životě smysl a využít kousek svého majetku na pomoc druhým a na ‚filantropické investice‘ do společnosti má přece obrovský význam. Tomuto trendu samozřejmě napomáhá i nárůst High Net Worth klientů privátních bank. Jen za poslední rok jejich počet stoupl o 1000 lidí. Právě v tomto dárcovském segmentu budeme svědky milionových darů,“ prorokuje Bárta.

Jak potvrzují statistická čísla, počet bohatých lidí u nás skutečně roste. Ze

zářijového průzkumu společností Capgemini a RBS vyplynulo, že lidí, kteří jsou schopni v daný moment investovat minimálně milion dolarů, je v České republice již 18 tisíc. Celkem by se měl jejich majetek pohybovat okolo 42 miliard dolarů.

Ekonomický server motejlek.com zase dlouhodobě sleduje české a slovenské miliardáře a „skoro miliardáře“. K letošnímu listopadu napočítal 372 lidí, jejichž majetek přesáhl 750 milionů korun. V naší zemi tedy žije poměrně dost těch, kteří mohou díky svému majetku zásadně ovlivnit své okolí.

KOLIK JE U NÁS MULTIMILIONÁŘŮ

V Česku a na Slovensku stále roste počet lidí, jejichž majetek přesahuje 750 milionů korun.

PROSINEC 2012 – 356

ÚNOR 2013 – 364

LISTOPAD 2013 – 372

Zdroj: www.motejlek.com

Místo politiky filantropie

Ve světě a zejména v kolébce filantropie Spojených státech amerických je běžné, že se bohatí lidé nevrhají ani tak na politiku jako právě na filantropii. Po generace se jim potvrzuje, že skrze ni ovlivní své zájmy a aktivity mnohem efektivněji. „Jestliže máte dobrou myšlenku či dobrý nápad, můžete je prosadit skrze filantropii. A že vás nikdo nezvolil? Berte to jako soutěž. Já mám ideu, ty máš ideu a můžeme soutěžit, která z nich je lepší. Tomu se říká volný trh,“ uvedl v rozhovoru pro Nadaci VIA Stephen Heintz, prezident Rockefeller Brothers Fund.

Dárci v USA se běžně věnují charitativní filantropii, kdy například zakoupí potřebnou techniku do nemocnice ve „svém“ regionu. Ale roste také obliba strategické filantropie, kdy dárci přímo financují výzkum určité nemoci, aby speciální nemocniční přístroje nebyly v budoucnosti zapotřebí.

Vedle tradičních rodinných nadací v USA také čím dál častěji vznikají komunitní nadace, kde si bohatí lidé zřizují dárcovské fondy a ti méně majetní spojují své síly ve sdílených fondech.

Příkladem může být Brooklyn Community Foundation, která vznikla na základech jedné velké soukromé nadace v roce 2009. V její správní radě sedí finančníci, advokáti, developeri

a podnikatelé a cílem je zlepšit život v newyorské čtvrti Brooklyn. Nadace má projekty kulturní, sociální, seniorské, vzdělávací i ekologické a svými aktivitami doplňuje místní radnici.

„Když město v minulých letech vybudovalo brooklynskou veřejnou knihovnu, zjistili místní zástupci, že již nezbyly peníze na nákup knih,“ vzpomínala bývalá prezidentka Brooklyn Community Foundation Marilyn Gelber v rozhovoru pro Nadaci VIA. Brooklynská nadace souhlasila s pomocí pod podmínkou, že zdvojnásobí každý

dolar, který brooklynský občan věnuje na svou knihovnu. Obyvatelé mezi sebou nakonec vybrali celkem 100 tisíc dolarů. Nadace dar zdvojnásobila a rázem bylo na světě 200 tisíc dolarů na knihy. „Brooklyňané nyní cítí, že je to jejich knihovna a jejich nadace,“ dodala Marilyn Gelber.

Být aktivní a nespoléhat na stát

Také v České republice se čím dál častěji objevují ryze soukromé filantropické aktivity, které cílí na slabá místa v naší zemi. Protikorupční projekty matematika a podnikatele Karla Janečka jsou už dostatečně známé, novinkou je, že nyní svůj nadační fond transformoval na Nadační fond Neuron na podporu vědy. Přizval do něj svého byznys partnera, spoludávatele společnosti RSJ Libora Winklera a podnikatele Dalibora Dědka, majitele společnosti Jablotron.

Nadační fond Neuron, který tato trojice podnikatelů reprezentuje, rozdává milionové granty na vědecký výzkum. Letos na podzim udělili granty ve výši čtyř milionů korun oborům jako matematika, medicína, ekonomie a fyzika. Jak anoncuje na webových stránkách: „Začíná nová éra mecenášství vědy v České republice.“ Slibný titul doprovází snímek pánů Janečka, Winklera a Dědka s portrétem významného mecenáše Josefa Hlávky,

již se chtějí inspirovat. Trojice podnikatelů zdůrazňuje, že jejich nadační fond je otevřený dalším mecenášům.

Dalším tuzemským příkladem, kde nejen bohatí spojili síly a daří se jim velké věci, je broumovský region. Tento zanedbaný výběžek na severovýchodě Čech začal ožít díky aktivitě majitele továrny Hobra – Školník, podnikatele Jana Školníka a jeho ženy Marcely. Společně založili Agenturu pro rozvoj Broumova a dnes je to organizace s více než deseti zaměstnanci, která vyvíjí řadu aktivit v rámci celého regionu (výstavy, koncerty, řemeslné dílny, pomoc při sestavování grantových žádostí, oživení turistického ruchu, péče o památky).

Školník investuje do obnovy regionu vlastní prostředky a zároveň využívá dotačních programů. Nedávno se mu podařilo získat 230 milionovou dotaci na opravu unikátního barokního benediktinského kláštera v Broumově. V duchu hesla příklady táhnou, se ke Školníkovi přidávají další podnikatelé. Letos například získala jednu z Cen VIA BONA broumovská společnost Z-Trade, která distribuuje lepidla a svíčky. Tato firma každý rok přispívá Agentuře pro rozvoj Broumova 100 tisíci korunami a motivuje své zaměstnance k aktivitě.

Happy Philanthropy Day!

Právě aktivita je pomyslným klíčem k filantropii. Ta se pak zdaleka nemusí týkat jen těch nejbohatších. „I u nás platí, že nejštedřejší ve smyslu odřeknutí si

I U NÁS PLATÍ, ŽE NEJŠTEDŘEJŠÍ VE SMYSLU ODŘEKNUTÍ SI ČÁSTI SVÉHO PŘÍJMU JSOU LIDÉ S PRŮMĚRNÝMI ČI PODPRŮMĚRNÝMI PŘÍJMY. JE TO TAK VŠUDE NA SVĚTĚ.

Jiří Bárta, ředitel Nadace VIA

části svého příjmu jsou lidé s průměrnými či podprůměrnými příjmy. Je to tak všude na světě,“ uvádí šéf Nadace VIA Jiří Bárta.

Být aktivní se pomalu ale jistě učíme i u nás, přestože máme mnohem těžší pozici než například sebevědomá Amerika. „Státní model, který fungoval po léta v Evropě, učil občany, že když platí daně, přenesou odpovědnost na své volené zástupce. Stát se stal jejich pomyslným ‚bratrem ochráncem‘, na kterého se mohli spolehnout,“ uvedl ve svém proslovu My Brother’s Keeper pro zástupce italských komunitních nadací v roce 2006 Daniel Rose, významný americký developer a filantrop, kterého exprezident Clinton jmenoval šéfem Baltic-American Freedom Foundation.

Podle Daniela Rose je koncept státu jako bratra ochránce již dávno přežitý a Evropané se musí učit být aktivní, spoléhat se na sebe a naučit se využívat filantropii jako nástroj ke změně. Jak uvedl výše citovaný Tony Myers z Kanady, právě filantropie neboli láska k lidem má sílu sjednocovat a utužovat vztahy nepoměrně více než kterýkoli náboženský systém na světě. Ne náhodou začali tento rok slavit v Kanadě jako první na světě den filantropie. A vymysleli si i pozdrav: „Happy Philanthropy Day!“ Možná by stálo za to se kanadskou iniciativou inspirovat.

V textu jsou použity informace z práce Petry Krystiánové Velcí dárci a rozvoj filantropie, kterou letos na jaře zakončila stáž na City University of New York v USA.

KUPNÍ SÍLA ANEB HDP NA HLAVU

Hrubý domácí produkt je měřítkem ekonomické výkonnosti. Objemový index HDP na obyvatele, vyjádřený ve standardu kupní síly, je v relaci k průměru EU 28, který je roven 100. Pokud je index za určitou zemi vyšší než 100, znamená to, že HDP na obyvatele této země je vyšší, než je průměr EU 28 a naopak. Podle dat z Eurostatu je na tom ČR ze zemí střední a východní Evropy nejlépe.

ČR – 79

SLOVENSKO – 75

POLSKO – 66

MAĎARSKO – 66

RUMUNSKO – 49

BULHARSKO – 47

Zdroj: Český statistický úřad

PO KOUSKU A S POŽEHNÁNÍM OD KOMENSKÉHO

TEXT A FOTO: IVAN MOTÝL

Rodinný Nadační fond Kousek po kousku z Fulneku už názvem přiznává, jak těžce se mění věci k lepšímu. Je to jako skládat obrovské puzzle nebo mandalu. Zatímco kino v blízkých Odrách díky nadaci opět promítá, barokní klášter nad Fulnekem stále chátrá.

Píše se rok 1983 a Fulnecké dny Jana Amose Komenského končí spontánním zpěvem Písně práce, jež burácí sálem naplněným kantory z celé republiky. Ve městě na severu Moravy, kde působil učitel národů, se právě rozdávají vyznamenání Za zásluhy a rozvoj socialistického školství. „Vychováváte generaci, jejíž příslušníci budou žít a pracovat ve třetím tisíciletí, generaci budovatelů komunistické společnosti, která musí dovést náš boj do vítězného konce,“ hřímá k učitelům tajemník Ústředního výboru Komunistické strany Československa Josef Havlín.

Nejen umění prodat

Ke generaci malých budovatelů, kteří měli po roce 2000 proměnit stranickou vizi v realitu, patřila i tehdy jedenáctiletá fulnecká školačka Martina Vyhlídalová. Pověstné kolo dějin se naštěstí kutálelo jinak, než si přál komunistický tajemník Havlín. Rodina Vyhlídalů ve třetím tisíciletí buduje úspěšnou firmu Pars Komponenty a Martina v ní má od počátku důležité slovo. „Můj tatínek Vladimír pracoval ve Vagonce Studénka, a když se v roce 1998 podnik rozdobil, koupil se společníky část továrny, která už patnáct let vyrábí dveře, okna a další

Socha učitele národů J. A. Komenského ve Fulneku od Jana Štursy z roku 1924.

Podnikatelka Martina Mazancová je hlavní duší rodinného fondu Kousek po kousku.

díly pro vlaky, tramvaje, autobusy nebo metro,“ popisuje paní Martina, dnes už příjmením Mazancová. Absolventka ekonomické fakulty si vzala na bedra ekonomiku firmy. „Začínali jsme ve třiceti lidech, dnes dáváme práci sto padesáti zaměstnancům.“

Od sklonku devadesátých let také přemýšlela, jaký systém pomoci má firma zvolit. „Rodiče mě vychovávali přísně, zároveň však v tolerantním prostředí. Často u nás přespávali kamarádi, zatímco jejich rodiče nedovolili, abychom nocovali u nich. To mi přišlo divné,“ přemítá nad důvody, proč jí připadá samozřejmé pomáhat druhým. Díky otevřené povaze bývala pro přátele „vrbou“ a život brzy viděla i z jiné strany. „Na gymnáziu jsem se nevyhýbala žádnému prostředí, měla jsem kamarády mezi sportovci i mezi hašišáky,“ líčí.

Hned od založení Pars Komponenty firma nepředváděla jen „umění prodat“, ale i „umění darovat“. Zpočátku to byla spíše spontánní pomoc podle vzoru

hlas srdce. Když se například ozvala kardiologická ordinace v nedalekém Bílovci, přesvědčila paní Martina rodinu, aby na koupi lékařských přístrojů přispěli téměř půl milionem korun. „Vyrábíme plošiny pro nástup invalidů do hromadné dopravy, pomoc tímto směrem byla logická,“ vysvětluje, proč firma podpořila i sledge hokej (pro sportovce s postižením dolní části těla, pozn. red.). Vyhlídalovi s dcerou Martinou pomáhali takříkajíc „kousek po kousku“, aniž by někdo z nich tušil, že tímto souslovím později pojmenují rodinný nadační fond.

Všechno pro klášter

V roce 1999 slavila ostravská kapela Buty úspěch s hitem Nad stádem koní a Česká republika se stala členem NATO. V areálu fulneckého kláštera, jehož výstavba začala v roce 1670, to ale vypadalo jako po bombardování. V místním tisku

KLÁŠTER JE TĚSNĚ PŘED SPADNUTÍM, PODLOŽÍ ZÁKLADŮ JE VÁŽNĚ POŠKOZENÉ.

Josef Pleskot

Zchátralý kapucínský klášter ve Fulneku aneb naděje umírá poslední.

dokonce vyšel článek Klášter bez šance. „Zchátralý kapucínský klášter ve Fulneku již zřejmě nikdo nezachrání, myslí si to i místostarosta,“ zaznělo ve zprávě.

Zkáza kláštera začala roku 1950, kdy museli odejít mniši a objekt používal jako sklad výrobce praček Romo Fulnek. Za normalizace se z kláštera staly ruiny a město ho chtělo srovnat se zemí. „Klášter je pro mou generaci symbol dětství. V té tajemné bortící se budově jsme si často hráli,“ vzpomíná Mazancová. Bourání zabránila něžná revoluce. První porevoluční majitel však jen sliboval a objekt dále chátral. Zapálení obránci památky se sdružili kolem Nadačního fondu pro záchranu kláštera a později v občanském sdružení Comenius. Dosáhli toho, že barokní kapucínské sídlo převzal do vlastnictví kraj a díky státní injekci ve výši 36 milionů byl do roku 2006 zrenovován alespoň klášterní kostel sv. Josefa. „Klášter s kostelem se proto v účetnictví naší firmy táhne jako červená nit, každý rok jsme přispívali. Na obnovu fresky v průčelí nebo na zvon,“ rekapituluje Mazancová.

V roce 2010 koupila firma Pars Komponenty mobilní pódium za 250 tisíc korun, aby kostel mohl sloužit kultuře. A rok poté vznikl rodinný Nadační fond

Kousek po kousku (www.kousekpokousku.cz). „Kruh se uzavřel,“ říká Mazancová, která je členkou správní rady fondu. Předsedá mu její otec Vladimír Vyhliďal, další členové správní rady jsou snacha Michaela Vyhliďalová a nejnověji i syn Kamil.

Opravený klášterní kostel s pódium je dnes sice chloubou Fulneku, samotný klášter je však stále ruinou a na jeho opravu rodinný nadační fond nemá prostředky. Pouhý milion ho nespasí, dost možná ani 100 milionů. „Klášter je těsně před spadnutím, podloží základů je vážně poškozené,“ popsal stav renovovaný architekt Josef Pleskot. Martina Mazancová se ale nevzdává a za všechny aktivisty vzkazuje: „Klášter zachráníme, spadnout ho nenecháme. Zkusíme teď eurodotace i norské fondy.“

Kousky naděje

Se vznikem Nadačního fondu Kousek po kousku dostala spontánnost „dávání“ rodiny Vyhliďalových řád a první granty byly rozděleny už v roce 2012. Paní Martina se napřed bála, aby si o příspěvek požádalo dost zájemců, ale „poštačka donesla 160 žádostí, vybírat bylo z čeho.“ Šestnácti projektům byl na rok 2012 rozdělen jeden milion korun, z něhož mimo jiné vzniklo Místěčko radosti ve VlkoVICích u Fulneku, kde místní dobrovolní

hasiči zvelebili prostor kolem obchodu. Další kousky z milionu dostaly například diabetické děti na letní tábor, talentovaný student na pobyt na britské univerzitě či neslyšící žena na kochleární implantát, díky němuž může pracovat.

Mezi granty udělenými pro letošní rok má zvláštní půvab příspěvek na záchranu kina v blízkých Odrách. „První licence na promítání v Odrách byla udělena v roce 1913, ale rok před stoletým výročím jsme museli kino zavřít,“ vypráví o záchraně biografu Ivana Sochorová, ředitelka kulturního střediska v Odrách. „Až nadace Kousek po kousku nám dala nutných 80 tisíc korun, načež město přidalo 100 tisíc. Od konce října zase promítáme,“ raduje se ředitelka.

S Komenským do budoucna

Fulnek bývá označován jako město Jana Amose Komenského, jenž místním protestantům kázal v letech 1618–1621. Údajně tu prožil nejšťastnější dny, když se mu zde narodil první syn. V Němci osídleném městečku Komenský mluvil rodnou řečí starousedlíků a stejným

jazykem učil i v bratrské škole. Dnes by se jeho odkaz mohl stát ideálním svorníkem mezi německou minulostí města a současnou vykořeněností. Téměř každý obyvatel Fulneku je původem „odněkud“. Na zdejších hřbitově nemá nikdo předky zemřelé před rokem 1945, neboť všichni obyvatelé se nastěhovali až po válce a vyhnání fulneckých Němců.

„Moje prababička z tatínkovy strany pocházela z beskydské vsi Hřčava. Napřed přišla do Ostravy a pak s manželem osidlovala po Němcích nedaleké Kujavy,“ nahlíží i Martina Mazancová do svého rodokmene. Ten je obdobný jako u většiny místních. „To je asi důvod, proč lidé ve Fulneku nedrží moc pospolu, nejsou tady dosud úplně doma. Proto nedokážeme pokračovat v tom, co vytvořili naši předkové,“ míní paní Martina, ale nemá tak docela pravdu. Právě Nadační fond Kousek po kousku obyvatele městečka pomalu stmeluje a společně se zachraňuje i předválečná paměť Fulneku v duchu citátu Jana Amose Komenského: „Komukoli prospěti můžeš, prospívej rád, možno-li celému světu.“

A zase se promítá. Kino v Odrách obnovilo letos v říjnu provoz i díky příspěvku od fondu Kousek po kousku.

KOUSEK PO KOUSKU Stejnomený nadační fond byl založen v roce 2011 rodinou podnikatele Vladimíra Vyhliďala z Fulneku, finalistou soutěže Ernst & Young Podnikatel roku 2010 České republiky. Zakladatelé fondu chtějí žadatelům přispívat finančním „kouskem“, který jim schází k realizaci vysněného projektu. Zároveň chtějí podporovat „od všeho kousek“, jsou otevřeni projektům z oblasti kultury, životního prostředí, vzdělávání, vědy i výzkumu, sportu, zdravotnictví a dalších oblastí. „Motorem“ nadace je Vyhliďalova dcera Martina Mazancová, která chce rodinnou nadací časem proměnit v nadaci komunitní.

VSADIL JSEM NA TVŮRČÍ FANTAZII

TEXT: KRÝSTYNA WANATOWICZOVÁ, FOTO: ARCHIV ČASOPISU SANQUIS – ONDŘEJ PETRLÍK, JAN SCHEJBAL, ARCHIV RODINY WALDŮ

Podnikatel, vydavatel, filantrop, ale také spoluautor slavného interaktivního projektu Orbis Pictus PLAY, inspirovaného dílem J. A. Komenského Labyrint světa a ráj srdce. To vše a mnohem víc je Jiří Wald, spolujatel farmaceutické společnosti Mucos Pharma CZ.

Z pracovny Jiřího Walda v budově kousek od pražského Národního muzea je nádherný výhled na Prahu. Na stěnách visí obrazy, stejně jako na chodbách a přílehlých kancelářích. Pro výtvarné umění má Jiří Wald slabost také proto, že se do něj sám aktivně zapojil. Se svou ženou Radanou vymysleli projekt Orbis Pictus PLAY – putovní interaktivní výstavu, kterou umělecky koncipuje výtvarník Petr Nikl. S roztočnými objekty si hrály u nás i ve světě již stovky tisíc dětí a dospělých. A další přibudou v následujících letech, neboť autoři chtějí svou expozici poslat do tuzemských regionů.

Čím jste chtěl být jako malý kluk?

Nejdříve muškou, abych mohl kdykoliv do cukrárny. Později Robinson Crusoe, stavitel v Pompejích a také vynálezce.

To jste zdědil po pradědečkovi Františku Waldovi, fyzikálním chemikovi?

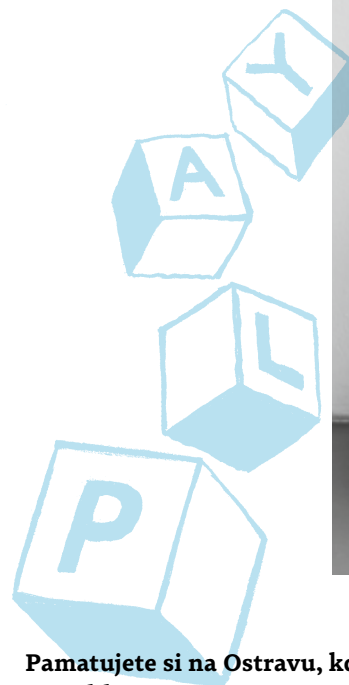
Asi ano. Jeho vliv byl patrný na každém kroku. V rodině po něm zůstal odborný archiv a doma se o něm často vyprávělo. Na jeho přednášky docházel i Karel Čapek, který jej obsadil ve své knize *Krakatit* do role profesora zkoušejícího studenta Prokopa.

Váš pradědeček se stal v roce 1918 rektorem ČVUT. Nebyl ale Němec?

Stoprocentní. A přesto se velmi angažoval za osamostatnění Čechů. Už za Rakouska-Uherska se spřátelil s T. G. Masarykem, bojovali za stejnou věc. Jako jeden z mála profesorů české techniky připojil v roce 1917 svůj podpis k protirakouskému manifestu českých spisovatelů. „Celý život šel jsem se slabším“, napsal ve své autobiografii a další generace Waldů se toho drží dodnes.

Německý pradědeček František Wald se stal prvním rektorem ČVUT.

15

Pamatujete si na Ostravu, kde jste se narodil?

Moc ne, ale náš rod byl spojen s ostravskými železárnami. Dědeček, rovněž chemik, byl šéfem laboratoří, jeho bratr byl v železárnách ředitelem. Narodil jsem se v závodní vile v areálu železáren, ale krátce poté nás z politických důvodů vystěhovali do Prahy.

Jaká byla 50. léta pro malého kluka?

Hubená. Chtěl jsem vynalézt bezednou pokladnu pro maminku.

Prý jste doma tajně vyráběli léky.

Tatínek byl rovněž chemik, významný odborník na žáruvzdorné materiály, a maminka farmaceutka. Když po roce 1948 komunisté zavřeli firmu Weleda, vyrábějící homeopatika, převzali rodiče výrobu injekční formy různých léků. V kuchyni se v určité dny nevařilo a museli jsme dodržovat „sterilní“ prostředí.

Rodiče byli součástí organizace, která zásobovala zdarma po celou dobu totality stovky pacientů léky.

To si toho nikdo nevšiml?

Kdyby se na to přišlo, rodiče by šli asi na dlouho do vězení. Pořád jsme zavírali okna, aby nikdo neslyšel, o čem je u nás řeč. Často k nám přicházeli lidé na různé semináře. Museli jsme zvědavým sousedům lhát, že to jsou příbuzní. Jeden ze sousedů byl vysoce postavený pracovník Státní bezpečnosti. Chodil si k nám občas pro léky a podle mě tu činnost rodičů kryl. Jinak by se asi provalilo, když se z bytu linuly zvláštní vůně destilovaných rostlinných extraktů.

Po vysoké škole jste nastoupil do Československé akademie věd (ČSAV). Čím jste se zabýval?

Vynálezy, které se zdály být prodejné formou licence do zahraničí. Připravoval

S manželkou Radanou tvoří synergický pár.

jsem prodej takzvaného duševního vlastnictví ČSAV.

V akademii se vyvíjely vynálezy, které se prodávaly na Západ?

Jistě. Vynálezce byl obvykle řadový zaměstnanec-vědec, který musel podstoupit martyrium, než se jeho nápad dostal na patentový úřad. Často se musel zalíbit nadřízenému, nabídnout mu, aby byl pod patentem podepsán jako spoluautor. Prodej v cizině pak často zastupoval někdo, kdo v podstatě vynálezu vůbec nerozuměl. Bohužel se stávalo, že se vynálezy prodaly za zlomek skutečné ceny.

Při četbě vašich vzpomínek na webu časopisu Sanquis asi nejvíc zamrazí, když píšete o smrti své první ženy v 80. letech. Co se stalo?

Onemocněla rakovinou prsu. Andrea byla velká bojovnice v životě i jako advokátka. Přestože už byla nemocná, obhajovala lidi, kteří byli komunistickému režimu nepohodlní.

Kolik bylo vašim dětem, když zemřela?

Ondrovi tři a Verunce osm. Ale cítili už dva roky předtím, že něco není v pořádku. Smrt maminky je pro dítě nejtěžší životní úraz. Snad horší už je jen situace, kdy matka děti opustí. S mou druhou ženou Radanou se i proto věnujeme práci

s opuštěnými dětmi. Je jich v naší malé zemi neuvěřitelně mnoho.

Jak se tehdy rakovina léčila?

Lékaři bohužel léčbu zanedbali. Potom odmítli Andree nasadit zahraniční chemoterapeutika, že prý je to již bezperspektivní. Mně nezbylo nic jiného, než hledat řešení sám. Díky přátelům jsme sehnali léky z Anglie a oddálili konec jejího života.

Skrze shánění léků pro vaši ženu jste se dostal k německé firmě Mucos Pharma?

Ano. Jeden slovenský akademik mne upozornil na podpůrnou léčbu nádorových onemocnění proteolytickými enzymy a dal mi adresu lékařů v Praze, kteří se touto terapií zabývali. Ti mě kontaktovali s Karlem Ransbergerem, který vyráběl léky systémové enzymoterapie pod názvem Wobenzym a Wobe-Mugos. Stali jsme se přáteli a blízkými spolupracovníky. Začal jsem v komunistickém Československu budovat základnu pro rozvoj této účinné terapie. Bylo to riskantní, ale byl jsem na takovou partyzánskou činnost zvyklý od rodičů.

Ve vašich vzpomínkách popisujete dramatické zápletky, které jste zažil. Na mě asi nejvíc zapůsobilo, že když vás příslušníci StB přemlouvali ke spolupráci, odmítl jste. Měl jste strach?

16

Ano, chtěli mě získat hlavně proto, že jsem byl na akademii v kontaktu s cizinou. Šlo o mnoho. Hrozilo, že mi jako vdovci odeberou děti a netušil jsem, co ví o nezákoně činnosti mé a mých rodičů. Naštěstí to už bylo v době, kdy totalitní režim prožíval poslední roky své existence. Byl jsem díky zahraničnímu vysílání poučen. Ten jejich formulář jsem proškrtal a nic nepodepsal. Kroutili hlavou a jeden z nich povídá: „Tohle nám ještě nikdo v akademii neudělal.“ Pochopil jsem tehdy, že řada mých kolegů a nadřízených byli agenti.

Jaké byly důsledky odmítnutí spolupráce? Vyhodili vás?

Po nějaké době jsem dostal zvláštní nabídku. Odejdu-li z akademie na vlastní žádost, nebudu mít problémy. Razantnější postup nemohli použít, byl jsem spoluautorem patentů, které byly ve fázi prodeje v zahraničí. Odešel jsem, ale problémy zůstaly. V době listopadového převratu jsem už byl nezaměstnaný.

A potom jste se hned vrhnul na podnikání?

Pár dní po převratu jsme s manželkou Radanou založili první firmu. Dali jsme jí název 3W, což mimo jiné znamenalo „world wide work“, a pustili jsme se do budování svobodné společnosti.

Založili jste také českou pobočku německé Mucos Pharmacy a lék Wobenzym se stal hitem. Kdy jste začali vydělávat?

Prvního zisku jsme dosáhli asi po deseti letech. V té době jsme již měli vybudované trhy v řadě zemí střední a východní Evropy.

JIŘÍ WALD (63) se narodil v roce 1950 v Ostravě, vystudoval Vysokou školu zemědělskou v Praze a Institut pro vynálezy a objevy. Jeho pradědeček František Wald byl chemikem a prvním rektorem ČVUT v Československu. Chemii se věnovali i další potomci rodu včetně Jiřího Walda. V 80. letech působil v Československé akademii věd, v roce 1991 založil českou pobočku německé farmaceutické firmy Mucos Pharma, která vyrábí zejména lék Wobenzym na podporu imunity. S manželkou Radanou vydávali časopis Sanquis, podporují děti z dětských domovů, domov pro seniory Sue Ryder a s výtvarníkem Petrem Niklem vytvořili úspěšnou interaktivní výstavu Orbis Pictus PLAY. Má pět dětí. (Více na www.audabiac.cz, www.sanquis.cz, www.orbis-pictus.com)

17

Konkurenční boj mezi farmaceutickými firmami bývá drsný. Byl nějaký okamžik, na který nezapomenete?

Často jsme naráželi na požadavky jakéhosi výpalného ze strany úřadů. Nepodlehli jsem. Proto byl lék Wobenzym koncem 90. let vyřazen z úhrady Všeobecného zdravotního pojištění. Nezapomenu na sdělení jedné ředitelky VZP, že Wobenzym úhradu nedostane, neboť jsem se „neukázal“. Dáma měla na mysli nedodání obálky před zasedáním takzvané úhradové komise.

Posledních 23 let pozorujete zblízka české zdravotnictví. Jak je na tom dnes?

Ve státě, kde lidé milují chodit k lékaři, je nemožné zajistit pro všechny kvalitní zdravotní péči zdarma. Snažili jsme se o osvětu od začátku našeho podnikání. Realizovali jsme rozsáhlý osvětový projekt Manažerem vlastního zdraví. Snažili jsme se lidem vysvětlit, že se zbytečnou návštěvou lékaře vystavují i riziku nákazy a že je třeba některé potíže překonávat. Během 90. let se zřídily ordinace a nemocnice, lékaři se dovzdělali v některých oborech v cizině a kolem roku 2000 to docela pěkně fungovalo. Od té doby jde ale úroveň dolů.

Vaše žena Radana vám je partnerkou nejen v životě, ale i v podnikání. Dalším společníkem je váš bratr. Doporučujete tedy rodinný byznys?

Obecně nedoporučuji podnikat s příbuznými nebo s přáteli. Něco jiného je to s životním partnerem. Bez Radany by některé projekty nevznikly. Jsme synergicky fungující pár.

S výtvarníkem Petrem Niklem vytvořili projekt Orbis Pictus PLAY.

Od konce 90. let se intenzivně věnujete neziskovým aktivitám. Proč?

Když děláte věci poctivě, dostaví se úspěch, ať již ve formě zisku či radosti z dobře vykonané práce. A mít radost ze života je důležitější, než mít tučné konto v bance. Když jsme zakládali první podnik, vznikla z naší iniciativy také nadace Fond pro sociální a terapeutickou pomoc. Posléze se naše rodina stala patronem Domova Sue Ryder. To byla dřina pro nás i řadu našich zaměstnanců. Letos slaví Domov patnáctileté výročí své existence a jsme na to hrdí. Pomáhat je u nás v rodině tradice.

Dost času věnujete i vašemu sdružení Audabiac. Oč jde?

Naše sdružení se jmenuje podle vesničky v jižní Francii, kde jsme s přáteli koupili a zrekonstruovali středověkou tvrz. Náš projekt jsme nazvali Uměním

ke svobodě. Původně měl sloužit dětem z dětských domovů, ale následně se rozrostl v obří výstavní projekt Orbis Pictus PLAY. Původním i současným cílem tohoto projektu je pomáhat s výchovou ke svobodě.

Zmíněný interaktivní projekt Orbis Pictus PLAY jste vytvořili s výtvarníkem Petrem Niklem, se kterým léta spolupracujete. Proč právě s ním?

Protože nám připadal nejvíc hravý. A dokladem správné volby je fakt, že naše výstavy mají doma i v zahraničí obrovskou návštěvnost. Právě jsme ukončili výstavu Vikýře PLAY v Malostranské besedě, na kterou přišlo přes 50 tisíc návštěvníků. Chceme zde do budoucna vytvořit jakousi otevřenou zónu pro rozvíjení kreativity. Bude to však vyžadovat také nějakou grantovou podporu či dotaci, ale městu se to jistě vyplatí.

Co chystáte dál?

Nyní připravujeme výstavu v Broumově, kterou jsme nazvali PLAY Broumovsko. V areálu prvorepublikové továrny jsme dostali k dispozici jednu budovu, jejíž majitel bude rok platit výlohy. Dvě patra zaplníme všemi našimi interaktivními objekty. Posléze budou naše expozice cestovat po dalších českých regionech, a to zčásti díky finanční pomoci od Karla Janečka, díky níž budou mít všechny děti vstup zdarma. Nakonec bychom chtěli v roce 2023 všechny hravé exponáty přestěhovat do holandského Naardenu. Je tady pohřben J. A. Komenský, jehož učením jsme se inspirovali.

Nenapadlo vás, že byste vstoupil do politiky a snažil se ovlivnit věci veřejné jinak než přes neziskové projekty?

V politice jsme se s manželkou angažovali počátkem 90. let. Zjistili jsme ale, že je to marná práce. Volič bez kreativity a fantazie neprohlédne falešnou hru mocipánů a volí špatně. I proto se snažíme pomocí interaktivních výstav rozvíjet tvůrčí fantazii dětí i dospělých. Jsme přesvědčení, že fantazie láme všechna omezení, ba dokonce i pouta otroctví a je-li tvořivá, je dobrým základem pro lepší svět. Přes všechno negativní, na co u nás narážíme, jsme optimistický. ✕

O VÝCHOVĚ NOVÝCH DOBRODINCŮ

„Čeští podnikatelé dávají prostředky na dobročinné účely, často se však jedná o nahodile vybrané projekty. Ne vždy jsou jejich finance vynaloženy efektivně a s rozmyslem,“ říká Petr Laštovka ze společnosti EMUN PARTNERS, jenž řadu let spravuje majetek úspěšným byznysmenům.

Pochopili už čeští multimilionáři smysl filantropie?

Nemají tolik zkušeností jako ve vyspělých zemích. Dvacet let se plně věnovali byznysu, řídili své firmy a neměli čas vnímat, co se kolem děje. Známe lidi, kteří patnáct let pracovali i šestnáct hodin denně. Zpět do reálného života se dostali až poté, co si vychovali nástupce. A mnozí pak začali cítit potřebu podat pomocnou ruku lidem v nesnázích. V posledních letech to vidím stále častěji.

Jak moc je jejich pomoc promyšlená?

Mnohdy jsou to nahodilé akce. Bohužel ne vždy jejich pomoc dává smysl a peníze jsou vynaloženy efektivně. Dnes je vhodná doba naučit tyto lidi, aby se dobročinnosti věnovali smysluplně a dlouhodobě. Tím, že se jim pomůže vybudovat vlastní filantropický projekt. Byl bych rád, aby správci majetku bohatých rodin navázali na dobré zvyky z první republiky a Rakouska-Uherska.

Nabízíte jim pomocnou ruku?

Chtěl bych část práce věnovat filantropickým programům, připravovaným na míru správcům majetku bohatých rodin. V naší společnosti máme zkušenosti s charitativní činností, zejména v oblasti vzdělávání. Rádi bychom v rodinách podnikatelů zapojili do filantropie potomky a přispěli tím k jejich osobnímu rozvoji. Ten je důležitý pro nástupnictví a pro přechod majetku na další generace. Jednalo by se o takzvané filantropické start-upy, aby mladí viděli, jak se to dělá.

Jak chcete přesvědčit movité lidi, že filantropie není jen dávání peněz, ale také vlastního času a energie?

Příklady táhnou. Pro úspěšné podnikatele je čas důležitější komoditou než peníze. Pokud pochopí, že čas věnovaný filantropii je učiní šťastnějšími, věřím v jejich pozitivní posun. Nejlepší přesvědčovací nástroj je setkávat se s lidmi, kteří již tímto způsobem přemýšlejí.

Které oblasti byste doporučili na prvních místech?

Není důležité, co kdo podporuje, ale jak. Každý filantropický směr má smysl. Nevěříme v roli státu. Preferenci si musí stanovit sám filantrop, protože ta je pak odrazem jeho životních priorit. ✕ wat

PETR LAŠTOVKA (40) Absolvent pražské VŠE se nejprve věnoval práci auditora a daňového poradce, poté se specializoval na investiční bankovníctví. Od roku 2010 se věnuje správě a strukturování rodinných majetků svých klientů. Spolupracuje s Nadací VIA.

LANNOVY SBÍRKY SKONČILY V AUKCI

TEXT: MILAN HLAVAČKA, FOTO: STANISLAVA KYSELOVÁ (AKADEMICKÝ BULLETIN),
REPRO KATALOG Z VÝSTAVY O VOJTĚCHU LANNOVI

Jméno Lanna bývalo v Čechách a v Předlitavsku zárukou houževnatosti, vkusu, kvality a velkorysosti. Zejména díky podnikateli Vojtěchu Lannovi mladšímu. Před první světovou válkou patřil k největším sběratelům užitého a výtvarného umění u nás a spoluzaložil Uměleckoprůmyslové museum.

Vojtěch Lanna mladší byl na roli podnikatele velmi dobře připraven. Studoval obchodní akademii v Lipsku a s rodiči cestoval po Evropě, kde poznával otcovy obchodně průmyslové aktivity. V roce 1855 odjel na pařížskou světovou výstavu a o rok později na studijní cestu po belgických a anglických dolech, hutích a železárnách.

Po návratu začal prakticky poznávat všechny lannovské obory podnikání: naučil se práci lodníka, horníka, hutníka, dělníka, skladníka, účetního, pokladníka, dílovedoucího a nakonec i společníka firmy. V roce 1858 jej totiž otec učinil „společníkem s podpisovým právem“ a o rok později se rodina odstěhovala do nového paláce v Hyberské ulici v Praze. (Firma Lanna věnovala každý rok stovky metrů kladenského uhlí pražským chudým a v Českých Budějovicích založila a udržovala sirotčinec.)

Choroba ho přivedla k umění

V roce 1860 Vojtěch Lanna mladší vážně onemocněl (podrobnosti se v odborné literatuře neobjevují, pozn. red.) a musel zmírnit pracovní tempo. Na ozdravné pobyty jezdil do Alp a navštěvoval také bavorské hlavní město Mnichov. Tady ho nadchly muzea a fenomén sběratelství, který do té doby neznal. Lanna se vyléčil a vrhl se zpět do podnikatelského světa. Zároveň se stával usilovným sběratelem skla, porcelánu a obrazů. Najal si dokonce zahraniční agenty, kteří pro něj nakupovali umělecké předměty po celém světě.

V roce 1869 se stal Lannovým obchodním partnerem Jan Šebek a tichým společníkem firmy kníže Jan Adolf ze Schwarzenbergu, předseda správní rady společnosti Dráhy Františka Josefa I. Zřejmě díky tomu se Lannova firma pustila do výstavby železnic. Vybudovala například tratě Pardubice–Liberec, Plzeň–Praha, Bakov–Děčín a další. Železniční boom trval do poloviny 70. let 19. století, poté se těžisté podnikání přeneslo opět k regulaci a kanalizaci řek, vodním a pobřežním stavbám a obchodu s dřívím a solí.

K největším počínům patřily regulace horní Vltavy, výstavba holešovického

Portrét Vojtěcha Lanny od Maxe Švabinského z roku 1906.

Lannova vila v pražské Bubenči z roku 1872.

přístavu a kanalizace dolní Vltavy a Labe z Prahy do Mělníka a Děčína.

Lanna mladší navštěvoval na svých obchodních cestách muzea, galerie, antikvariáty, aukce a také místní sběratele a vetešníky. Své rozsáhlé sbírky umístil v pražském paláci a ve své vile v Bubenči. Postupně se stal vůdčí osobností pražské sběratelské společnosti a aktivně spoluutvářel zdejší kulturní a umělecké klima. Byl jednatelem Společnosti vlasteneckých přátel umění, členem Krasoumné jednoty, korespondentem vídeňského muzejního spolku a členem četných zahraničních spolků přátel umění.

Výtvarně nadané studenty podporoval zahraničními stipendii a spoluzaložil pražské Uměleckoprůmyslové museum, které začalo fungovat v roce 1885 v Rudolfinu. Nakupoval pro muzeum umělecké předměty, dával mu velké finanční dary i vlastní kolekce. Když v roce 1906 oslavil 70. narozeniny, daroval muzeu svou oblíbenou anticko–středověkou sbírku skla o 1114 kusech. Za svoji mecenášskou činnost byl v roce 1868 povýšen do šlechtického stavu a zanedlouho byl jmenován doživotním členem panské sněmovny říšské rady.

Koncem 19. století se Vojtěch Lanna ocitl v osobní i společenské krizi. Měl

pocit, že jeho dary UPM nebyly přijímány s vděkem a že ho mladá generace neuznávala jako sběratele. Získal rovněž dojem, že je coby příslušník umírněně pražské liberální německé menšiny a rakouský patriot vytlacován silicím českým nacionálním tlakem z veřejného prostoru města. Zásadním zklamáním byl navíc fakt, že jeho jediný syn nechtěl pokračovat ve sběratelské činnosti a umění mu nic neřikalo.

Lanna se proto rozhodl k radikálnímu kroku: v roce 1909 dal své vzácné sbírky do dražby. Tři aukce v Berlíně, Stuttgartu a Vídni vynesly dědicům 5,5 milionů korun a staly se kulturně-obchodní senzací. Vydraženy byly sbírky skla, porcelánu, keramiky, grafiky, starých tisků, obrazů, nábytku, starožitných hodin, bronzových, cínových, dřevěných a textilních předmětů. Pražské umělecké instituce i soukromníci sháněli narychlo peníze, aby části sbírek získali.

Vojtěch Lanna mladší zemřel 31. 12. 1909 v dnes italském Meranu. Byl uložen do rodinné hrobky na pražských Olšanech, aniž se dožil své busty od sochaře J. V. Myslbeka. Po 1. světové válce byla stavební firma Lanna prodána bance Bohemia a rodina se i kvůli vzniku Československa vystěhovala do Mnichova.

VOJTĚCH ADALBERT LANNA MLADŠÍ (1836–1909) byl podnikatel, sběratel umění a mecenáš. Firma Lanna stavěla železnice, přístavy, kanalizace a regulovala řeky. Vojtěch Lanna ml. spoluzaložil Uměleckoprůmyslové museum, jemuž věnoval své vzácné sbírky užitého umění.

VÝTAHY DO NEBE A DO PEKLA

FRANTIŠEK LÍZNA

Občas jezdívám, i když stále méně, do Prahy. Vždy pozoruji lidi, kteří stojí na eskalátorech v dlouhých řadách za sebou. Když jedu třeba vzhůru, naproti sobě vidím řadu lidí, kteří sjíždějí dolů. Pečlivě se dívám do jejich tváří a zajímám se o ty, kteří mě zvláště upoutají. Většinou v celé řadě najdu pár tváří – někdy jen ojediněle – se kterými bych se rád ve svém rozpoložení setkal anebo zaslechnu hlas ďábla, který mě chce svést tím, zdali jsem neudělal chybu, že jsem knězem, který je nemůže obejmout. Není snad zapotřebí tento vnitřní stav mé duše více odhalovat.

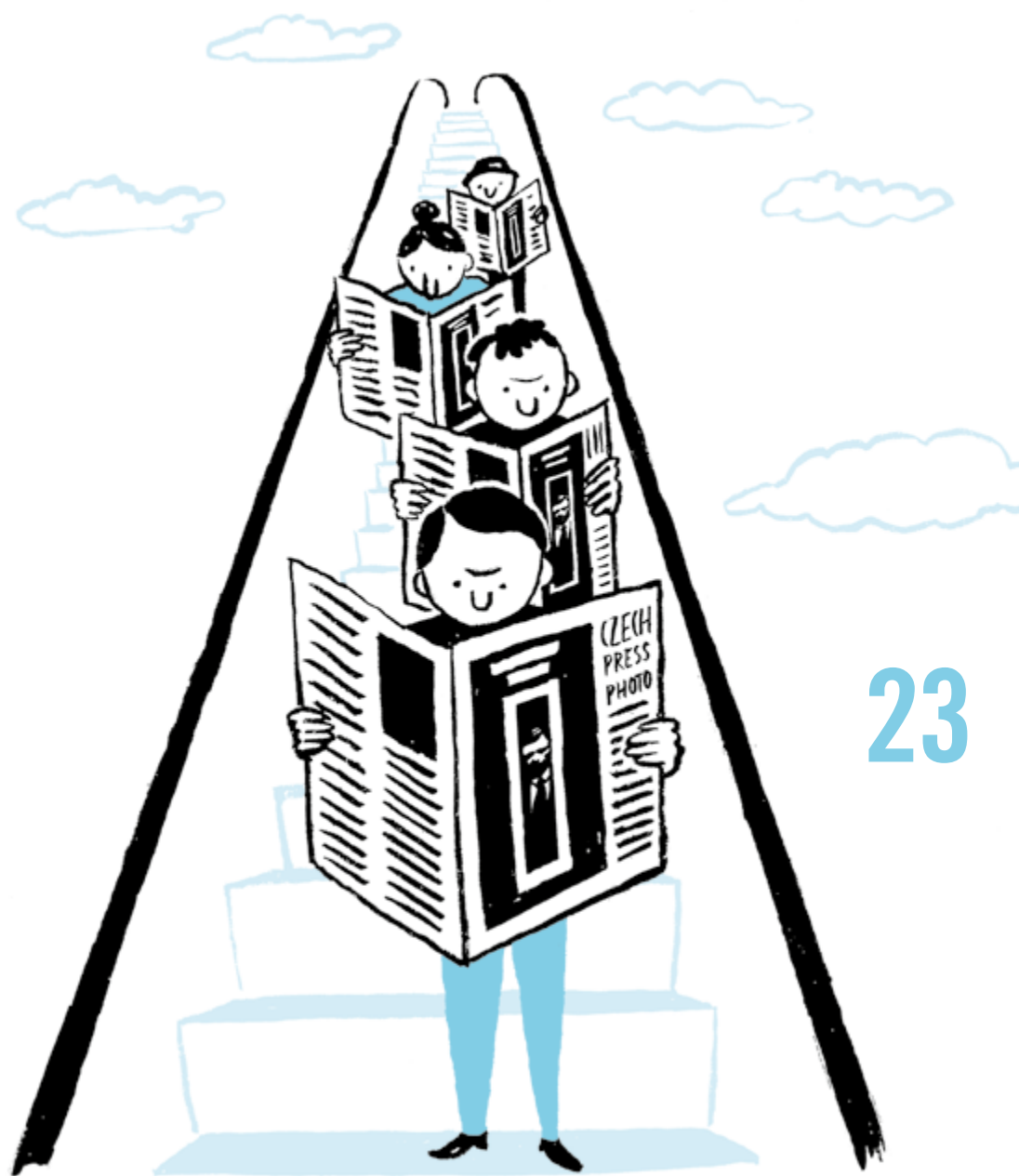
Jen si říkám, když jedu z hlubin metra nahoru na povrch, že všichni ti, kteří sjíždějí dolů, jedou do pekla. Když sjíždím já do hlubin v zástupu s druhými, říkám si, že ti, kteří vyjždí nahoru, jdou do nebe a sám jdu do pekla. S tímto obrazem jsem se potýkal již velmi dávno, když jsem pracoval v Brně jako kulisák. Tam na hlavní poště jezdil výtah páternoster, který vyvážel a svážel lidi v pomalém tempu nahoru a dolů. Vždy, když jsem tam stál, jsem pozorně hledal ty, kteří se v něm vezli: ty, kteří směřovali dolů do pekla a ty, kteří vyjžděli nahoru do nebe.

Teď hledím na fotografii do tváře muže v tmavém obleku a vázance, nesmírně smutného a s propadlými tvářemi ve výtahu běžného typu (autor má na mysli vítěznou fotografii Czech Press Photo Davida Ratha ve výtahu, pozn. red.). Ne tedy v tom se soucitným názvem, který vede k modlitbě Pater noster. Tento výtah byl opatřen nepatříčným nápisem, že neslouží k evakuaci osob. Na fotce výtah zatím stojí, ale za vteřinu se rozjede a já nevím kam, zda nahoru či spíše dolů do temnot.

Mám tento snímek před očima a budu ho mít často na paměti, když se jako kněz, který již prošel značnou část svého života, budu ve venkovském kostelíku blízko Mírova modlit za všechny ty nešťastné stíhané muže. S pokorou si říkám, že tento oceněný obrázek je zbožný, nikoli lacině kýčovitě načasovaný, a stává se mi výzvou k pokání za všechny ty ulité peníze z kapes chudých, za všechny ty každodenní pokusy o podvody na účet lidí, kteří odolávají tlakům nepoctivých, za všechny ty, kteří bezostyšně kašlou na desatero a vůbec již nemyslím na děti z dětských domovů, sirotky a vdovy.

Jsem knězem a zbývá mi jen to jediné: denně se v tichu kostelíčka Všech svatých modlit za boží milosrdenství a slitování. Aby ti, kteří stojí před úkolem projít uchem jehly, zeštíhleli jako Matouš celník tím, že přijal do svého domu a srdce Ježíše, a stal se tak bohatý svou chudobou a zamířil na eskalátoru vzhůru do nebe.

Abychom včas činili pokání a nastoupili na cestu, která nás očisťuje, a nepřáli zlo žádnému člověku v tomto slzavém údolí. Abychom přiměli bohaté, aby nestavěli nové stodoly pro své nejisté zboží, ale aby přijali Lazara k hostině uspořádané pro bohaté, abychom mysleli na krále, který sedí na trůně boží velebnosti na klenbě nebeské, poté, co skrytě pracoval třicet let jako pomocný dělník, odolal ďáblu na poušti a pak sestoupil do vod Jordánu a v pokoře chodil bosý po poušti, neměl kde spát, neměl kněžské oblečení, natož mitru a berlu, abychom s ním nakonec dohnání vlastními lidmi umřeli na kříži a těšili se po všech souzračnících na jeho slavný příchod.

FRANTIŠEK LÍZNA (1941) je katolický kněz. V roce 1968 vstoupil k jezuitům, na kněze byl vysvěcen v roce 1974. Nedostal však státní souhlas, do roku 1989 se musel živit manuální prací. Připojil svůj podpis k Chartě 77 a byl čtyřikrát vězněn z politických důvodů. Celkem strávil ve vězení více než 4 roky. Po roce 1989 byl řadu let vězeňským kaplanem na Mírově. Zaměřuje se na pastoraaci Romů, bezdomovců a vězňů a ze solidarity se hlásí k romské národnosti. Od roku 1995 působí ve farnosti Vyšehorky u Mohelnice. V roce 2001 mu byl propůjčen Řád TGM za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva. V roce 2003 získal od Nadace Charty 77 Cenu Františka Kriegla.

JAK SE STÁT FILANTROPMANEM

Pomáhat s realizací myšlenek a nápadů.
 Vymýšlet vlastní projekty. Dotahovat věci do konce. Umět převzít odpovědnost. Předávat know how. Propojovat lidi.
 A taky přispět financemi. Být filantropem není jen odeslání peněz z účtu. Ten pravý filantrop by měl být někdo jako Superman. Lépe řečeno Filantropman.

24

F-MAN ZASAHUJE

BEZ DĚTÍ BYCH TO NEBYL JÁ

TOMÁŠ SLAVATA (33) Vítěz letošní Ceny VIA Bona v kategorii Srdcař roku. Vyrůstal bez otce, matka byla alkoholička. Vyučil se truhlářem, začal sportovat a stal se profesionálním triatlonistou. V 21 letech si vzal do péče malé synovce, věnuje se opuštěným dětem. Aby získal prostředky pro své aktivity, prodal i svůj byt. Pořádá tábory, závody, besedy, spolupracuje se souborem La Putyka, založil nadační fond Inspirace dětem (www.tomasslavata.cz).

1. V čem spočívá umění darovat?

Chceme-li pomoci, musíme mít čisté úmysly a nic za náš dar neočekávat.

2. Děláte něco, co vám nepřináší materiální zisk a nesouvisí to s vaší rodinou?

Vše, co dělám pro děti a lidi kolem sebe, je s maximálním vynaložením mých prostředků a času, který dokážu znevýhodněnému světu dát.

3. Vzpomenete si, kdy jste něco takového udělal poprvé a proč?

Jako kluk jsem chtěl být princ Bajaja. Pomáhal jsem slabším, i když jsem pak dostal od starších přes pusy. Když mi bylo asi deset let, staral jsem se o romského kamaráda a zastával se barvy jeho pleti.

4. Která oblast filantropie je vám blízká?

Můj svět tvoří znevýhodněné děti, které žijí v podobném prostředí jako kdysi já. Pohybuji se v dětských domovech a sociálně slabších rodinách. Nacházím konkrétní příběhy, pro které pak můžu shánět pomoc. Klíčové je, že to, co dítě potřebuje, nejsou naše peníze, ale náš čas.

5. Jaký by měl být vztah mezi filantropickými aktivitami a státem?

Měl by být založen na vzájemném respektu. Pokud se člověk rozhodne dělat svět lepším, nemůže čekat na podporu zvenčí. Musí to cítit v sobě a bojovat bez ohledu na systém, který není dokonalý.

6. Mělo by se o filantropii mluvit?

Určitě, jenže dnes jsou v kurzu negativní kauzy a třeba v médiích je těžké

prosazovat to podstatné. Věřím ale, že naše společnost dozraje a bude chtít více toho příkladného z filantropického světa.

7. Myslíte si, že mecenáši a filantropové si svou činností vykupují svědomí?

Ať už je naše motivace jakákoliv, čas ukáže, jak moc je opravdová a ze srdce. Má pomoc je svým způsobem sobecká, protože mě zachraňuje a hojí věci, které mne v životě potkaly. Bez dětí bych to nebyl já. Každé svědomí si ale zasluhuje svůj mechanismus, který pomáhá nám samým a může být i určitým vykopením.

8. Kdo nebo co rozhoduje o tom, kam nasměrujete svůj čas, peníze a energii?

Jsem živý a rozhoduji se podle toho, co cítím z daného dítěte a jeho příběhu. Žádosti, na které bych mohl čekat v kanceláři, by nikdy nenahradily pocit z osobního poznání dítěte a rodiny. Forma žádostí je často zneužívána a já musím cítit, že podporuji člověka, který bojuje a nespolehá pouze na pomoc druhých. Je třeba být v terénu.

9. Kdybyste měl neomezené množství prostředků a volného času, na co byste se zaměřil?

Na výstavbu sportovní ubytovny či rekonstrukci kempu, které by mi umožnily sdružit na jedno místo děti, které chtějí svůj život změnit. Právě jim bych věnoval více času. Tím, co dělám poslední roky, sice riskuji své existenční poměry, ale věřím, že má práce, pokud bude dobrá, si najde lidi, kteří mi s ní pomůžou.

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART OF GIVING

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

7 / ZIMA 2013

Vydává Nadace VIA, Jelení 195/9, 118 00 Praha 1
Redakční rada Jan Barta, Václav Dejčmar,
Miroslav Motejlek, Petra Krystiánová, Marek Šálek
Šéfredaktor Krystyna Wanatowiczová
Grafická úprava Robert V. Novák a Tomáš Brichcín
Jazyková redakce Erika Zlamalová
Externí spolupráce Milan Hlavačka, František Lízna,
Stanislava Kyselová, Ivan Motýl, Jan Schejbal
Ilustrace Jan Laštovička
Tisk T.A. Print

Vaše náměty a připomínky zasílejte na email:
krystynawanatowiczova@nadacevia.cz
ISSN 1805-4390, ev. č. MK ČR E 20786
Neprodejné

www.nadacevia.cz

**AŽ 18 TISÍC LIDÍ JE V ČESKÉ REPUBLICE
SCHOPNO INVESTOVAT MINIMÁLNĚ
MILION DOLARŮ.**

**372 ČECHŮ A SLOVÁKŮ VLASTNÍ
MAJETEK, JEHOŽ HODNOTA PŘESAHUJE
750 MILIONŮ KORUN.**

**PROSTOR PRO FILANTROPIKÉ AKTIVITY
SE PROTO KAŽDÝM ROKEM ZVĚTŠUJE.**

